

Ефективна комунікація	Самоконтроль	Емпатія	Кооперація	Розв'язання проблем	Запобігання та розв'язання конфліктів	Асертивність	Самооцінка, самоповага	Повага до прав людини	Гендерна чутливість	Активне громадянство

Спілкування з однолітками

Мета

Розвивати навички спілкування з однолітками, сприяти формуванню дружніх стосунків між дівчатками і хлопчиками, протидіяти насиллю (булінгу) в учнівському середовищі.

Очікувані результати

Наприкінці заняття учні:

- називають якості (риси характеру) справжнього друга та риси характеру, які не підходять для дружби;
- розпізнають дружню і недружню поведінку;
- демонструють ігри, в які грають і дівчатка, і хлопчики;
- пояснюють небезпеку насилля в учнівському середовищі;
- демонструють бажання захищати друзів та однолітків від кривдників;
- знають, до кого можна звернутися у таких випадках.

Обладнання і матеріали

- Класна дошка і кольорова крейда або фліпчарт і фломастери.
- Комп'ютер, доступ до Інтернету, мультимедійний проектор (бажано).

Що підготувати заздалегідь

- Роздрукувати Роздаткові матеріали для учнів і Додатки для вчителя.
- Перевірити презентацію та відео до теми.

Орієнтовний план уроку

Стартові завдання	4 хв.
Вправа «Справжній друг»	10 хв.
Робота в групах	7 хв.
Робота в одностатевих групах	7 хв.
Руханка «Я люблю грати так ...»	5 хв.
Перегляд відео «Способи зупинити булінг»	8 хв.
Підсумкові завдання	4 хв.
<i>Усього тривалість</i>	<i>45 хв.</i>

Стартові завдання (повторити попередній матеріал і перейти до нового)

1. Зворотний зв'язок із минулого заняття: «Про що ми говорили на минулому уроці»? Вислухайте відповіді бажаючих, підсумуйте їх: «Ми вчилися спілкуванню з дорослими».
2. Назвіть тему уроку: «Сьогодні поговоримо про вас і ваших друзів. Будемо аналізувати спілкування з однолітками».
3. Вправа на знайомство. Запропонуйте учням по черзі назвати себе, ім'я свого друга і те, що ви любите робити разом.

Підсумуйте: «Друзі — це дуже важливі люди у вашому житті, з якими ви маєте спільні інтереси і захоплення».

Вправа «Справжній друг» (визначити риси справжнього друга)

Слово вчителя: «Уміння обирати хороших, надійних друзів дуже важливе. А чи знаєте ви, яким має бути справжній друг? Давайте про це поговоримо».

1. Напишіть на дошці «Справжній друг», а нижче зробіть дві колонки «+» і «-».
2. Роздайте дітям картки із Додатка 7.1 і запропонуйте дітям по черзі виходити до дошки, зачитувати написане на картці і прикріплювати у колонку «+» те, що робить справжній друг, а в колонку «-» те, чого він ніколи не робить.
3. Запропонуйте учням виконати Завдання 1 у Роздаткових матеріалах.

Запитання для обговорення:

- Які риси характеру необхідні для дружби? (Чесність, вірність, щирість, щедрість...)

- Які риси характеру не підходять для дружби? (Жадібність, хвалькуватість, заздрісність...)

Підсумуйте: «Справжній друг — це той, хто (зачитайте ознаки з колонки «+» або запропонуйте зробити це дітям)».

Робота в групах (обговорення ситуацій)

- Об'єднайте учнів у 4 групи («зима», «весна», «літо», «осінь»).
- Розподіліть між групами ситуації із Завдання 2 у Роздаткових матеріалах.

- Запропонуйте їм поміркувати, як повинен поводитися справжній друг у такій ситуації і підготувати про це сценку.
- Демонстрації груп, обговорення.

Запитання для обговорення:

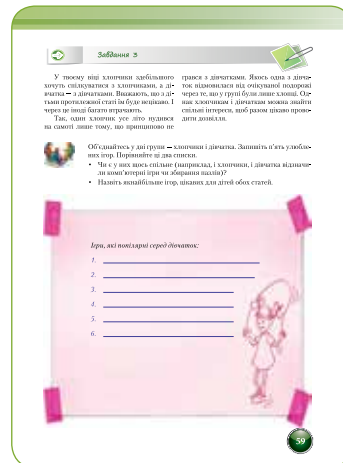
- Як ви думаєте, чи є зрадником той, хто розповів дорослим про те, що друг збирається втекти з дому?
- Кому краще про це розказати? (Своїм батькам, шкільному психологу...)

Підсумуйте: «Друзі повинні підтримувати одне одного, та якщо хтось збирається зробити щось небезпечне, обов'язок друзів — спинити його».

Робота в одностатевих групах (сприяти покращенню комунікації між хлопчиками і дівчатками)

Слово вчителя: «У вашому віці хлопчики здебільшого прагнуть спілкуватися з хлопчиками, а дівчатка — з дівчатками. Вважають, що з дітьми протилежної статі їм буде нецікаво. І через це іноді багато втрачають. Так, один ваш ровесник ціле літо нудився на самоті лише тому, що принципово не грався з дівчатками. А одна з дівчаток відмовилася від цікавої подорожі через те, що там були лише хлопці. Однак хлопчикам і дівчаткам можна знайти спільні інтереси, щоб разом цікаво проводити дозвілля».

- Об'єднайте учнів у 2 групи — хлопчики і дівчатка.
- Запропонуйте учням виконати Завдання 3 із Роздаткових матеріалів для учнів, обравши дитину своєї статі та написавши ігри, в які вони люблять грати.
- Після того, як групи представили свої роботи, порівняйте ці два списки. Запитайте, чи є між ними щось спільне? (Наприклад, і хлопчики, і дівчатка відзначили комп'ютерні ігри чи збирання пазлів.)

Запитання для обговорення:

- Чи знаєте ви ровесників, які не люблять властивих для їхньої статі ігор? Наприклад, хлопців, які не захоплюються футболом, або дівчаток, які байдухи до ляльок.
- Чи знає хтось дітей, яким до вподоби ігри, що характерні для протилежної статі? Наприклад, дівчаток, які збирають моделі автомобілів, або хлопчиків, що люблять куварити чи вишивати.
- Назвіть щонайбільше ігор, цікавих для хлопчиків, і для дівчаток.

Підсумуйте: «Не існує суто хлоп'ячих чи суто дівчачих розваг. Хлопчики і дівчатка можуть гратися разом».

Руханка «Я люблю грати так...»

- Запропонуйте учням стати в коло, по черзі продовжити фразу: «Я люблю грати так» і показати пантомімою ту гру, в яку вони люблять грати.
- Решта учнів повторює цей рух.

Перегляд відео «Способи зупинити булінг»

Слово вчителя: «На жаль, діти не завжди вміють мирно розв'язувати свої проблеми. Тому в школі трапляються сварки,

бійки, знущання над слабшими. Усе це — прояви агресії і насилля, які ще називаються булінгом.

Найпоширенішими проявами агресії у вашому середовищі є бійки, штовхання, а також прізвиська, обзивання, кривляння. Як і те, коли не приймають у гру чи виганяють з неї, псують чийсь речі. Усе це — булінг. А вимагання грошей, чужої власності є найнебезпечнішими випадками, за які винуватці та їхні батьки відповідають за законом.

Давайте переглянемо відео, в якому є поради, як поводитися в ситуаціях булінгу».

<http://autta.org.ua/ua/materials/material/Sposobi-ostanovit-bulling-/>

Запитання для обговорення:

- Хто з відомих людей у дитинстві був жертвою булінгу? (*Біл Клінтон, Стівен Спілберг, Крістіан Бейл, Тейлор Свіфт*)
  - Який перший крок подолання булінгу? (*Крок 1. «Це не твоя провина! Ти хороший» — написати список своїх досягнень і вивчити його на пам'ять*)
  - Який другий крок? (*Крок 2. «Створи свою армію» — оточи себе людьми, які дбають про тебе.*)
  - Який третій крок? (*Крок 3. «Ігноруй задираку» — не піддавайся на провокації, не ходи сам, відчувши небезпеку, — тікай.*)
  - Який четвертий крок? (*Крок 4. «Знайди допомогу» — звернися до батьків, класного керівника, психолога, завуча або директора. Зателефонуй на дитячу лінію телефону довіри 0 800 500 225*)
- Підсумкові завдання (закріпити набуті знання)**
1. Зачитайте висновки:
    - Друзі — дуже важливі люди у твоєму житті.
    - Друзі повинні підтримувати і захищати одне одного, та якщо хтось збирається зробити щось небезпечне, обов'язок друзів — спинити його.
    - Не існує суто хлоп'ячих або дівчачих розваг. Хлопчики і дівчатка можуть гратися разом.
    - Якщо ти побачив, що когось кривдять, не будь байдужим — захисти його або поклич на допомогу дорослих.
  1. Зворотний зв'язок «Відкритий мікрофон». По черзі продовжити фразу: «На цьому тренінгу я зрозумів ...»
  2. Завершальна вправа. Запропонуйте учням стати в коло, взятися за руки і тричі сказати: «Один за всіх і всі за одного».

Додаток 7.1

Завжди смішить своїх друзів, намагається покращити їм настрій.
Має гарні іграшки, але нікому їх не дає.
Дружить тільки для власної вигоди.
Завжди готовий захистити свого друга, якщо хтось його ображає.
Завжди готовий вислухати друга і допомогти.
Підбиває друзів на погані вчинки (прогуляти урок, збрехати батькам).
Відмовляється робити щось погане і відмовляє від цього друзів.
В усьому підтримує свого друга, навіть якщо це може комусь зашкодити.
Міняє друзів, як рукавички.
Розпускає плітки про свого друга.
Намовляє друзів проти інших дітей.
Не розкриває таємниць, які йому довірив друг.
Багато обіцяє, але нічого не виконує.
Запрошує на свій день народження тільки тих, хто приносить дорогі подарунки.
Забуває про день народження друга.
Вітає друзів зі святами.
Ніколи не ділиться з друзями цукерками чи іншими смаколикami.
Якщо друг голодний, готовий поділитися з ним своїм сніданком.
Не називає друзям пароль своєї поштової скриньки.

Читає без дозволу особистий щоденник друга.
Насміхається над другом, критикує його одяг і зачіску.
Допомагає другові з домашніми завданнями, пояснює те, що той не зрозумів.
Співчуває другу, коли в того неприємності, втішає його.
Зловтішається, коли друг отримує низьку оцінку.
Відвідує друга в лікарні.
Любить говорити тільки про себе.
Цікавиться справами свого друга.
Не обманює своїх друзів.
Навчає друга робити те, що вміє сам.
Приділяє увагу своєму другові: телефонує, підтримує його в соціальних мережах.
Забороняє своєму другові спілкуватися з іншими дітьми.
Самостверджується за рахунок свого друга.